

1932 Russer setter Hegra i flammer

En person beveger seg raskt oppover mot Hegra kirke, blikket glir fra side til side. Han snur seg, ser ned på Hegre gård, hvor ildtunger kommer til syne i døråpningen på uthusbygningen, - så hopper han over veigrøfta som en myk katt. Han kastet ikke mye skygge, tynn og spinkel som han var etter å ha nektet å ta til seg mat i lengre tid. Han var redd noen ville forgifte ham. De store keiser-Wilhelmbartene dominerte ansiktsuttrykket. De var så voldsomme i forhold til det innhullede ansiktet. Han så skremt ut, og han skremte mange med sitt flakkende og stirrende blikk.

Dette var et menneske som led av forfølgelsesvanvidd. Samtidig var det noe i hodet hans som fortalte ham at han var den nye Jesus. Kirken tilhørte ham. Nå var han på vei opp til pastor Høyem for å hente nøklene til kirken. Pastoren hadde møtt fyren ved 19-tiden ved Hegramo, og var i og for seg ikke overrasket over "besøket". Under det tilfeldige møte i sentrum hadde personen mumlet fram en del bønner hvor han ba Gud bevare seg, for i natt ville det gå galt med Hegra.

Den villfarende kom løpende inn på prestegården samtidig som det blaffet riktig opp på Hegre gård. Det hisset ham ytterligere. Han ble nå enda mer forstyrret og rasende. Men Høyem skjønnte "tegningen", fikk roet den sinnsforvirrede - og noen minutter senere spaserer vedkommende nedover og forbi brannstedet. Ingen visste da at tankene hans fortalte ham at nå skulle han gå til Bjertem for å tenne på der.

Stedet er altså Hegra. Datoen er søndag den 3.juli 1932, og personen er den vel 40-årige russeren Miron Kormatcheff. Han kom til Norge og Hommelvik i 1920 med skipet "Kosma Minin". Dette fartøyet hadde vært i Arkangelsk og plukket opp restene etter den engelske general Millers tropper som måtte flykte unna bolsjevikene. Kormatcheff hadde vokst opp i en avsidesliggende landsby i Nord-Russland. Til tross for trolig trange kår, kom han inn på offiserskolen, og under første verdenskrig ble han kaptein, - en ikke ubetydelig stilling. Han utmerket seg flere ganger, og ble tildelt St.Georgkorset for tapperhet. Det har blitt fortalt at han hele tre ganger var den eneste overlevende fra kompaniet. Han ble truffet og hardt skadet en rekke ganger, - ei kule gikk gjennom den ene siden og en annen streifet hodet. Noen mente at russerens økende sinnsforvirring skyldtes at hjernen ble skadet av dette skuddet. Han klaget ofte over hodepine, og at hodet ville sprenges. I lag med et større antall landsmenn ble Kormatcheff integrert i en flyktningleir på Værnes. Flere russere slo seg ned i Stjørdalen. Kormatcheff som skomaker i Hegra, og bodde på to rom i samme hus som Magna Uthus vokste opp i. Og i et kjellerrom i vestre enden av huset hadde han sitt skomakerverksted (se bildet av huset i Hegra sentrum). Han oppførte seg eksemplarisk, arbeidet samvittighetsfullt, kledde seg alltid pent og la an på å føre seg med eleganse.

Magna Uthus forteller: ”Han hadde mange venner i bygda, men etter hvert ble de - for ham - ”fiender”. Han kom ofte opp i leiligheten til mor og far. En gang mor hadde glemt å slå av lyset, så han sint på mor og sa: ”Du brenne mitt navn”. En annen gang mor drev med trappevask, kom han ut med en avis hvor det stod skrevet om en stygg skyteulykke hvor barn var blitt drept. ”Slik kan hende dine barn også”, sa han og gikk inn til seg selv igjen. Selvsagt ble mor redd, og folk skjønnte etter hvert at ikke alt var som det skulle være med den gode Miron. Far fikk roet ham ned mange ganger når han sprang ute om natta med trestaur for å verge seg. Han sa da: ”De kommer for å hente meg”. Men hvem var de”?

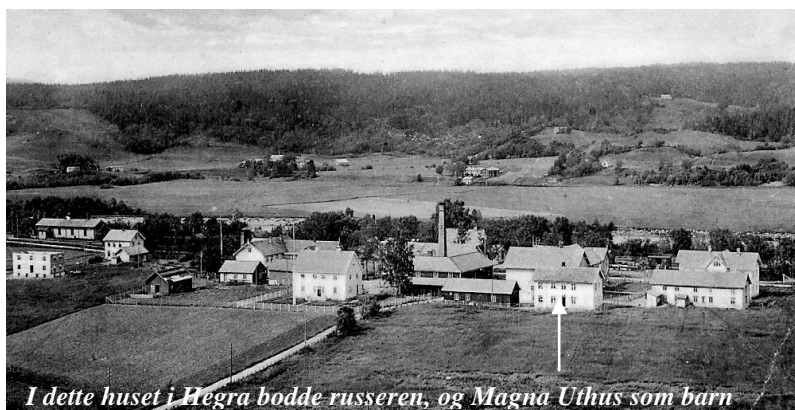
Oftere og oftere gikk han tilbake i tiden. Det som plaget ham mest, forståelig nok – var at hans egne foreldre hadde blitt tatt av dage av bolsjevikene. Kanskje hadde han vært vitne til det? Kormatcheff var katolikk, og førte et ganske strengt asketisk liv. Når han ikke fastet, laget han mye god mat, og Magna Uthus forteller meg at hun husket alle de små eggene som han malte. Av og til slo han seg helt vill. Blant annet skjedde det da brødrene til Magna, som den gangen var ca.10 år, hadde laget noen mindre fly med propell, som ungene festet på gjerdestolper. Da ble han rasende. Trolig var det minner om åpne todekkere, krigsfly. Som nevnt var han nærtagen og kunne lett bli noe fortørnet. Sakte, men sikkert ble han ”verre”.

Miron Kormatcheff

Lørdag den 2.juli oppstod det en brann hos Conrad Holm, like ved Hegra stasjon - hvor det gikk med ei lita stue og et uthus. Miron hadde vært vitne til dette, men hadde ikke noe med brannen å gjøre. Den hadde trolig startet i elektriske ledninger på kvisten. Huset var assurert for Kr 15 000.-, pluss Kr 4 000.- for innbo. Men det er mye som tyder på at brannen hos Holm påvirket Kormatcheff. Det var som om det tente en gnist i hans fantasi. Hans oppførsel ble deretter. Først kondolerte han Holm med sorgen, og sa så: ”I dag brenner det her, i morgener”.

Søndag tente Kormatcheff først på maskinhuset på Hegra bruk som eides av Anders Hegre. Deretter hadde russeren gått innom et par andre steder, og forsøkt å tenne på hos Ole Sonen og Peder Bjugan. Så videre forbi stasjonen til Østre Hembre. Her tente han på vedskjulet, men dette ble raskt slukket. Den mørke bygningen midt på bildet, ved siden av huset Kormatcheff bodde i, ble også forsøkt påtent, men ilden slukket av seg selv. - Så hadde han gått tilbake til brua, over den og opp til Hegre gård, hvor han tente på flere steder samtidig inne i uthusbygningen. Ilden forplantet seg raskt, og tok med seg et stabbur. Bygdas folk forsøkte å slukke som best de kunne med pumper og vannkjøring. Det kom brannmannskaper fra Stjørdalshalsen, samt artillerister fra 2.batteri under ledelse av major Frølich

I dette huset i Hegra bodde russeren, og Magna Uthus som barn

Hansen og kaptein Gunnar Hofstad. Til slutt måtte de konsentrere seg om å redde hovedbygningen. Det var heldigvis ingen besetning på båsene. De var ute på beite. Men det gikk med maskiner til en betydelig sum. Verdien ble anslått til ca. Kr 20 000.- i materiell, uthuset ble taksert til Kr 56 430.- og sagbruket til 18 500 kroner.

Det fortelles at mens Kormatcheff gikk fra gård til gård, bablet han hele tiden om Jesus og Guds vilje. Og i forkant hadde russeren bestilt lastebil for å kjøre sine møbler opp til kirkegården, for det var dit han skulle flytte og overta kirka.

Lensmannsfullmektig Nielsen kjørte Kormatcheff til Levanger hvor han ble satt i fengsel. På turen innover var russeren helt rolig. Han hadde fått fred i sjela. Lensmann Brenne ba, grunnet stort arbeidspress, Steinkjer om å overta etterforskningen, og politibetjent Lorentsen kom allerede på mandag til Hegra for å begynne vitneavhørene. Han hadde da vært innom Levanger for å snakke med Kormatcheff, men oppnådde ikke kontakt. Russeren nektet senere for ildspåsettelsene. Pressen hevdet at han hadde planer om å svi av selveste kirken, og i avisene het det seg – slik det pleide på den tiden – at vedkommende var sinnssyk. ”*Og det var vel noe i det, tross alt*”, sier Martin Hermstad det til meg i telefon en sein februarkveld i 2004.

Hvor lenge Kormatcheff var i varetekt er i og for seg uinteressant. Han ble overført til Reitgjerdet, hvor han skulle tilbringe resten av sitt liv. Hans eiendeler ble solgt på auksjon. Kormatcheff døde tidlig på 50-tallet. Han hadde kommet ensom til vårt land. Han forlot verden like ensom. Mental helse klarte ikke ”å fange opp” (helbrede) slike som Kormatcheff på 30-tallet.